

Álit um vantandi ansing á dagstovni av barni, sum ber brek

Við skrivi, dagfest 3. september 2022, hevur A, sent umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“F kommuna noktar B, við (*heiti á breki, mín viðmerking*) at koma á dagstovn í tíðarskeiðinum 31/8 kl. 14 til og við 5/9 2022, tí stuðulin hjá B er burturstødd, og dagstovnurin ongar avloysarar hevur, og tvey onnur fólk á dagstovninum eru sjúkrameldað. Spurt varð eftir einum avmarkaðum tilboði, so B bert kom 2/9 og 5/9, og varð avheintað/ur fyrr enn vanligt. Hetta var eisini noktað, grundað av, at tað skal 1 vaksín til 6 børn í barnagarði; sagt varð, at um mítt barn skuldi kunna koma, máttu 6 onnur børn á stovuni hava frí. Í fylgi hesi grundgeving skuldu 12 onnur børn eisini verið heima, tá tvey starvsfólk eru sjúkrameldað. Mær vitandi, er B tað einasta barni í kommununi, sum er noktað ansing. Grundgevingin er, at B hevur serligan tørvi og brúk fyri stuðul. Eftir mínari meting, ger F kommuna mismun á børnunum í kommununi. Í løgtingslóg nr. 67 § 5 stendur, at "Børn við serligum tørvi hava rætt til pláss á dagstovni á jøvnum føti við onnur børn sum búgva í kommununi". Í samrøðu við D, borgarstjóra, tann 1/9, noktaði D at veita grundgevingina og avgerðina skriftliga, so eg kann søkja um fyribils uppihalds hjálp vegna vantandi barnansing”

Málgongd

Av tí at partshoyringin niðanfyrir lýsir málsviðgerðina í málinum á nøktandi hátt, havi eg valt ikki at gera eina nærri lýsing av málgongdini í hesum málinum.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 7. september 2022, var klagan send F kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Samstundis varð F kommuna biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 28. september 2022 sendi F kommuna umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“Frágreiðing frá dagstovnaleiðara, E (*heiti á dagstovni, mín viðmerking*)

Dagstovnurin í F er, sum aðrir stovnar, tíverri raktur av starvsfólkatroti. Tað er sera trupult at fáa avloysarar inn, tá sjúka o.a. tekur seg upp, og tískil kemur fyri, at stovnurin er undirmannaður, sum viðførir at virkseimi verður tillagað og skert. Hetta merkja øll foreldur á dagstovninum í F, tá foreldrini t.d. onkrar dagar mugu siga, nær á degnum teimum tørvar ansing. Hetta harmast F kommuna um, og er hetta avgjørt ikki ein ynskilig støða fyri F kommunu at seta foreldrini á dagstovninum í. Hinvegin kann F kommuna heldur ikki taka ábyrgd av, at taka í móti børnum, um stovnurin er undirmannaður, tí tað ber ikki til at veita eitt trygt umhvørvi við umsorgan, sum ásett í dagstovnalógini § 2 stk.1. Einasti móguleiki er tá tíverri at tillagað virkseimi og tilboðið á dagstovninum.

Grundað á, at ítökiliga barnið hefur serligan tørv, hefur dagstovnurin valt at skipa seg soleiðis, at eitt starvsfólk burturav er um barnið, og hetta starvsfólkið hefur serligar førleikar – tekn til talu og Karlstad. Ásannast má, at hetta er ein sera sárþær skipan, tí fær stuðulin forfall, so er ikki starvsfólkaorka til at vera um barnið og nøkta tørvin hjá barninum á dagstovninum. Ætlanin er at skipa hetta øðrvísi frameftir, soleiðis at tað er fleiri starvsfólk, ið hava førleikar og ábyrgd av barninum. Hendan umskipan fer at taka tíð.

Gongdin i ítökiliga málinum er henda:

Ítökiliga barnið talan er um byrjaði á stovninum 16/10-2018 og hefur verið innskrivað í 3 ár og 11 mðr. Tískil er hetta ein nýggj støða, at dagstovnurin er í tí støðu, at siga foreldrurum frá, at barnið ikki kann koma á stovn tveir dagar í september vegna skert virksemin. Stovnurin hefur ikki kunnað tikið ábyrgd av ítökiliga barninum hesar dagar, tá førleikarnar til at nøkta tørvin hjá barninum ikki hava verið tøkir á stovninum.

Stuðulin hjá barninum segði seg úr starvi tann 21/7-2022, soleiðis at hennara seinasti arbeiðsdagur var 31/8-2022. Lýst varð beinanvegin eftir nýggjum stuðli, men ongin umsókn kom inn. Tann 9/8-2022 varð starvið endurlýst, og tá kom heldur ongin umsókn. Mamman at barninum hefur fingið kunning hesum viðvíkjandi 18/08-2022 samstundis sum kunnað varð um, at F kommuna móguliga ikki kann veita dagstovnapláss til barnið eftir 31/8-2022.

Tann 26/8-2022 ringi eg til mammuna og kunnaði um, at verandi stuðul hefur játtað, at hon kann halda áfram í starvinum, meðan lýst verður eftir nýggjum stuðli, men ikki longri enn 1-2 mðr. Hon segði víðari, at hon kann ikki byrja í nýggju setanini fyrr enn 6/9-2022, tí boði eg mammuni frá, at F kommuna ikki kann veita dagstovnapláss til barnið 2. og 5/9-2022, tí vit ongan stuðul hava. Mamman svarar, at hon skal til arbeiðis, og at barnið kemur á stovn hesar báðar dagar. Eg endurtaki, at F kommuna ikki kann veita dagstovnapláss hesar báðar dagar. Mamman sigur, at B kemur, og hon vil hava tað á skrift, at B ikki kann koma hasar báðar dagarnar.

Tað er ikki greitt fyri F kommunu, fyrr enn brævið frá LUM kemur 9/9-2022, at mammuni tørvar eina vátan fyri væntandi barnaansing, og tískil verður henda send mammuni 19/9-2022, sí hjálagda avrit.

Samanumtikið harmast E og F kommuna um íkomnu støðuna, at stovnurin má tillaga virksemin og tænastruna vegna starvsfólkotrot. Søkt hefur verið eftir starvsfólki tvær ferðir uttan at fáa nakra umsókn. E hefur leypandi kunnað mammuna um støðuna og greitt frá, at stovnurin kann ikki taka ábyrgd av tilboðnum, um størv ikki eru mannað.”

Við skrivi, dagfest 3. oktober 2022, vórðu viðmerkingarnar hjá F kommunu sendar klagaranum til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar.

Tann 15. oktober 2022 sendi klagarin umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“Sum sagt var í klaguni, er mítt barn tað einasta barnið, sum ikki slapp á stovn, hóast starvsfólkotrot. Eg bað eisini um eitt skert tilboð, segði eg kundi koma fyrr enn vanligt eftir B. Stuðulin hefur verið í starvinum í 5 mánaðir, hefur ikki verið á tekn til talu skeið og dugur ikki tekn til talu, hefur verið við til ein netverksfund viðvíkjandi Karlstad (netverksfundur er 6. hvørja viku).

Fyrrverandi stuðulin arbeiðir á stovuni hjá B. Hon hefur meir enn 3 ára royndir innan Karlstad og hefur verið á fleiri tekn til talu skeiðum, so førleikarnir at ansa B skuldu verið til staðar, og starvsfólkið er á stovuni saman við hinum børnunum, sjálvt um hon hefur B. Hettar gongur vanliga um stuðulin er sjúk, sum sagt snýr hettar seg um tveir dagar.

Sum einsamøll mamma við einum barni við (*heiti á breki, mín viðmerking*) eru nógv avbjóðingar, barnaansing burdi ikki verið ein av teimum. Eg má kunna fara til arbeiðis akkurat sum øll onnur foreldur.”

Við skrivi, dagfest 18. oktober 2022, vórðu viðmerkingarnar hjá klagaranum sendar F kommunu til ummælis við einari freist áljóðandi 14 dagar. Samstundis bað umboðsmaðurin F kommunu um serliga at viðmerkja upplýsingina frá klagara um, at fyrrverandi stuðulin hjá B, sum hevði serligar førleikar at taka sær av B, var til arbeiðis á dagstovninum teir dagarnar, F kommuna sýtti fyri at veita barni klagarans dagstovnapláss vegna vantandi stuðul til barnið.

Tann 20. oktober 2022 sendi F kommuna umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“Sum áður lýst, so var stovnurin undirmannaður 2. og 5. sep. 2022, stuðulin hjá ítøkiligum barninum hevði sagt seg úr starvi og ongin avloysari var. Tískil kundi stovnurin ikki taka ábyrgd av tilboðnum til ítøkiligum barnið hesar tveir dagar. Eg, sum dagstovnaleiðari metti um barnabólkin og ítøkiligu støðuna, og hetta var niðurstøðan. Vit eru sera hørm um støðuna.”

Tann 21. oktober 2022 sendi umboðsmaðurin F kommunu soljóðandi teldubræv:

“... ”

Í teldubrávinum frá umboðsmanninum til F kommunu, dagfest 18. oktober 2022, bað umboðsmaðurin F kommunu ítøkiligum um at viðmerkja upplýsingina hjá klagara um, at fyrrverandi stuðulin hjá B, sum hevur serligar førleikar at taka sær av B, var til arbeiðis á dagstovninum teir dagarnar, F kommuna sýtti fyri at veita barni klagarans dagstovnapláss vegna vantandi stuðul til barnið. Umboðsmaðurin dugir ikki at síggja, at F kommuna hevur viðmerkt hesa upplýsingina.

§ 8, stk.1 í umboðsmanslógini (løgtingslóg nr. 60 frá 10. mai 2000 um Løgtingsins umboðsmann, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 91 frá 7. juni 2020) ásetur:

“Tær í § 4 nevndu umsitingar hava skyldu at geva umboðsmanninum tær upplýsingar og at leggja fram øll tey skjøl, sum hesin embætis vegna krevur at fáa fyrilagt.”

Vísandi til omanfyristandandi biður umboðsmaðurin F kommunu um at svara spurninginum, um fyrrverandi stuðulin hjá B, sum hevur serligar førleikar at taka sær av B, var til arbeiðis á dagstovninum teir dagarnar, F kommuna sýtti fyri at veita barni klagarans dagstovnapláss vegna vantandi stuðul til barnið.

“... ”

Tann 27. oktober 2022 sendi F kommuna umboðsmanninum soljóðandi svarskriv:

“Grundað á, at ítøkiligum barnið hevur serligan tørv, hevur dagstovnurin valt at skipa seg soleiðis, at eitt starvsfólk burturav er um barnið. Ásannast má, at hetta er ein sera sárbær skipan, tí fær stuðulin forfall, so er ikki starvsfólkaorka til at vera um barnið og nøkta tørvin hjá barninum á dagstovninum. Ætlanin er at skipa hetta øðrvísi frameftir, soleiðis at tað er fleiri starvsfólk, ið hava førleikar og ábyrgd av barninum. Hendan umskipan fer at taka tíð.

Fyrrverandi stuðul hevði aðrar arbeiðsuppgávur hesar ávísu dagar. Tískil gjørdi eg eina ítøkiligum metan og raðfesting av íkomnu støðuni, og kom eftir míni bestu sannføring til ta niðurstøðu, at starvsfólkaorka var ikki til veita ítøkiligum barninum tilboð 2. og 5. september 2022. Sum sagt, er ásannað at núverandi skipan við einum stuðli er ov sárbær. Tí eru vit í ferð við at umskipa arbeiðið soleiðis, at øll starvsfólk á stovuni og leiðslan fáa frálæru í tekn til talu 4 ferðir í nov. mdr., og Sernám kemur inn at geva frálæru í sernámsfrøði. Hetta arbeiðið er eisini farið í gongd.”

Við skrivi, dagfest 31. október 2022, sendi umboðsmaðurin, við eini freist áljóðandi 14 dagar, F kommunu niðanfyrirstandandi útgreinandi spurningar:

1. Hvørji ítøkilig atlit lógu til grund fyri metingini og raðfestingini hjá dagstovnaleiðaranum á E um at sýta barni klagarans ansing á dagstovninum tann 2. og 5. september 2022?
2. Sýtti E øðrum børnum ansing omanfyri nevndu dagar vegna vantandi starvsfólkaorku á dagstovninum?
3. Spurdi dagstovnurin seg fyri hjá øðrum foreldrum, hvønn tørv tey høvdu á ansing av børnum sínum omanfyri nevndu dagar?
4. Hvat er vanlig mannagongd, tá starvsfólk vanta á dagstovninum E? Eru onnur dømi um, at børn eru sýtt ansing á dagstovninum vegna vantandi starvsfólkaorku?

Sama dag vórðu viðmerkingarnar hjá F kommunu, dagfestar 27. október 2022, sendar klagaranum til kunningar og møguligar viðmerkingar við einari freist áljóðandi 14 dagar. Umboðsmaðurin kunnaði eisini klagaran um, at umboðsmaðurin sama dag hevði sent F kommunu nakrar útgreinandi spurningar.

Við teldubrævi, dagfest 6. november 2022, sendi klagarin umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

“Øll onnur børn í kommununi kundi koma. B hevur líka góðan rætt at koma í barnagarð, sum øll onnur børn í kommununi. At taka ímóti øllum hinum børnunum og nokta B at koma, bara tí B hevur (*heiti á breki, mín viðmerking*), er at gera mismun á børnum.”

Tann 8. november 2022 sendi F kommuna umboðsmanninum soljóðandi svarskriv:

“Tvey starvsfólk í E vóru sjúkrameldað 2. og 5. september, og avloysarar vóru inni fyri tey, tískil skuldu 12 børn ikki verða heima. Tvey onnur starvsfólk vóru eisini sjúk á stovninum hesar dagar, men tað gekk upp, tí at nøkur børn høvdu frí. Eingin var sjúkur á stovuni, sum ítøkilig barnið gongur á.

Sum áður lýst so hevði stuðulin sagt seg úr starvi, og vit høvdu tvær ferðir lýst eftir nýggjum stuðli, men fingi onga umsókn. Sum sagt, so er arbeiðið um ítøkilig barnið skipað soleiðis, at ein stuðul burturav er um barnið vegna serliga tørvin, og tá ongin stuðul var hesar dagar, so varð mett, at onki tilboð var til barnið hesar báðar dagar. Hetta boðaði eg mammuni frá 18. september, so hon kundi fyrireika seg uppá, at vit møguliga ikki kundu bjóða pláss aftan á 1. september 2022.

Nakrar dagar seinni kom stuðulin, sum hevði sagt seg úr starvi, og boðaði mær frá, at hon kundi halda áfram sum stuðul í ein til tveir mánaðir, men hon kundi ikki byrja í nýggja stuðulsstarvinum fyrr enn 6. september 2022. Eg ringdi aftur til mammuna og boðaði henni frá, at stuðulin kundi byrja aftur í stuðulsstarvinum frá 6. september, og at vit ikki høvdu nakað tilboð til hennara barn 2. og 5. september. Hon segði einki um, at tað ikki var í lagi. Tískil helt eg, at vit høvdu eina avtalu. Mamman ringdi til mín síðst í august og segði, at hennara barn kom á stovn 2. og 5. september. Eg segði, at eg helt, at vit høvdu eina avtalu um, at barnið ikki kundi koma hesar báðar dagarnar, tí vit ikki høvdu nakran stuðul. Eg kannaði eisini, um vit høvdu nakran tøkkan avloysara hesar báðar dagarnar, og tað høvdu vit ikki.

1. Tey atlit, ið lógu til grund fyri metingini og raðfestingini vóru fyrst og fremst, at eg metti, at um stuðulsstarvið ikki var sett, so høvdu vit einki tilboð. Ítøkilig barnið krevur ein til ein, og fyri at vit

sum stovnur kunnu taka ábyrgd av tilboðnum til ítøkiliga barnið, skal eitt starvsfólk vera tøkt til B, og hetta var ikki gjørligt hesar báðar dagar.

2. Nei, tí sum nevnt høvdu fleiri børn frí og komu ikki á stovnin hesar dagar.
3. Nei, eg metti tað ikki neyðugt, tí eg hevði tosað við mammuna um, at B ikki kundi koma 2. og 5. september, og hon mótmælti ikki.
4. Vanlig mannagongd, tá starvsfólk vanta, er:
 - a. at vit koyra avloysara inn, um nakar er tøkur
 - b. at starvsfólk frá øðrum stovum hjálpa um móguligt
 - c. at starvsfólkini á stovuni arbeiða longri
 - d. at vit biðja foreldur heinta síni børn so skjótt sum tilberSeinasta árið í E hevur verið ógvuliga turbulent. Vit hava havt fýra børn, sum hava havt stuðul (30-40 tímar í part). Hetta tíðarskeiðið hava vit viðhvørt verið noydd til at biðja foreldur hava barnið heima ella gjørt avtalu um, at barnið møtir seinni, tá starvsfólk hava verið tøk. Eisini hava vit í fleiri førum biðið foreldur heinta síni børn tíðliga, tá starvsfólk hava verið sjúk, og vit ikki hava havt tøk ar avloysarar.”

Tann 9. november 2022 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at av tí at tað ikki varð mett at verða neyðugt við framhaldandi partshoyringum, varð nú farið undir endaligu viðgerðina av hesum málinum. Samstundis sendi umboðsmaðurin klagaranum svarskrivnið frá F kommunu, dagfest 8. november 2022, til kunningar.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um, at ein dagstovnur í F kommunu sýtti fyri at veita einum barni, sum ber brek, ansing tann 2. og 5. september 2022, tí einki starvsfólk var at taka sær av barninum. Klagarin førir fram, at F kommuna ger mismun á børnunum í kommununi, tí barn klagarans var einasta barnið á dagstovninum, sum fekk sýtt ansing hesar báðar dagar í september.

Dagstovnurin hevði valt at skipa seg soleiðis, at eitt starvsfólk (stuðul) var um barnið burturav. Stuðulin hevði sagt seg úr starvi til 1. september 2022, men hevði játtað at halda fram í ein til tveir mánaðir afturat, meðan kommunan royndi at finna nýggjan stuðul til barnið. Stuðulin kundi tó ikki byrja í nýggju setanini fyrr enn tann 6. september 2022.

Dagstovnurin var undirmannaður tann 2. og 5. september 2022, men av tí at nøkur børn høvdu frí, gekk tað upp við talið av starvsfólkum. Einki starvsfólk var sjúkt á stovuni, har barnið, sum ber brek, gekk. Fyrrverandi stuðulin hjá barninum, sum hevði serligar førleikar at ansa barninum, arbeiðdi á stovuni hjá barninum. Dagstovnaleiðarin gjørdi eina ítøkiliga meting og raðfesting av støðuni og kom til ta niðurstøðu, at starvsfólkaorka ikki var at veita ítøkiliga barninum ansing tann 2. og 5. september 2022, tí stuðulin hjá barninum ikki var byrjaður í síni nýggju setan enn.

§ 5 í Dagstovnalógini (løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 45 frá 30. apríl 2018) er soljóðandi:

“§ 5. Børn við serligum tørvi hava rætt til tilboð um pláss á dagstovni og dagrøkt á jøvnum fœti við onnur børn, sum búgva í kommununi, sambært § 3.

Stk. 2. Til børn við serligum tørvi verða veittar nøktandi hølismstøður og námsfrøðilig tilboð.

...”

Sambært almennu viðmerkingunum til § 5 (løgtingslóg nr. 152 frá 20. desember 2005 um broyting í løgtingslóg um dagstovnar og dagrøkt) er endamálið við broytingaruppskotinum til § 5 at styrkja rættindini hjá børnum við serligum tørvi soleiðis, at hesi fáa somu tilboð um námsfrøðiliga menning og ansing í kommunalu ansingarskipanunum, sum onnur børn. Sambært viðmerkingunum hava leiðari og starvsfólk á stovninum ábyrgd fyri øllum børnum á stovninum, eisini teimum við serligum tørvi. Við at broyta skipanina fáa kommunurnar høvi til at vaksa um starvsfólkanormeringina á dagstovnunum, heldur enn at nýta skipanina við einstaklingaloysnum til einstaka barnið.

Sambært serligu viðmerkingunum til § 5 hava kommunurnar skyldu til at geva børnum við serligum tørvi sama tilboð, sum verður veitt øðrum børnum í kommununi. Ásetingin í stk. 2 hevur bert til endamáls at staðfesta, at um kommuna hevur tilboð til barn við serligum tørvi, so hevur kommunan eisini ábyrgd fyri, at hetta tilboðið nøktar serliga tørvin hjá barninum. Sum dømi kann nevast, at kommunan hevur ábyrgdina av, at starvsfólkanormeringin á stovninum svarar til arbeiðsbyrðuna.

Sambært ST-sáttmálanum um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek (Bekendtgørelse nr. 35 af 15. september 2009 om FN-konvention af 13. december 2006 om rettigheder for personer med handicap) hevur staturin bæði eina negativa og eina positiva skyldu móttvegis fólki, sum bera brek. Staturin má ikki skerja frælsisrættindi hjá fólki, sum bera brek, og skal samstundis syrgja fyri bygnaðarligum og individuellum tillagingum til tørvin og móguleikum hjá fólki, sum bera brek, soleiðis at tey kunnu luttaka og verða inkluderað í samfelagi.

Grein 7 í ST-sáttmálanum um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, viðvíkur børnum og er soljóðandi:

“Børn med handicap

1. Deltagerstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at børn med handicap fuldt ud kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre børn.

2. I alle foranstaltninger vedrørende børn med handicap skal barnets tarv komme i første række.

...”

Eg havi lagt til merkis, at fyrrverandi stuðulin hjá ítøkiligum barninum, sum hevði serligar førleikar at ansa barninum, var til arbeiðis á stovuni hjá barninum, tann 2. og 5. september 2022, tá fasti stuðulin hjá barninum ikki var tøkur. Klagarin vísir á, at um fyrrverandi stuðulin varð settur at ansa barninum, hevði hann verið verandi á stovuni saman við hinum børnunum, sum hann vanliga ansar, og at hetta var vanligt, um fasti stuðulin hjá barninum var sjúkur.

Eg kann ikki, sum umboðsmaður, taka støðu til ítøkiligu metingina og raðfestingina hjá dagstovnaleiðaranum av, hvussu starvsfólkaorkan og arbeiðið best varð skipað á stovuni hjá ítøkiligum barninum og dagstovninum hesar báðar dagarnar, har stovnurin var raktur av sjúku og sjúkramelding.

Eg haldi tó, at skipanin av starvsfólkahópinum á dagstovninum hvørki var í samsvari við § 5 í Dagstovnalógini og viðmerkingunum til ásetingina ella við grein 7, stk. 2 í ST-sáttmálanum um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek, tí dagstovnurin hevði skipað seg soleiðis, at bara eitt einstakt starvsfólk – stuðulin - skuldi taka ábyrgd av barninum, sum ber brek. Á henda hátt var tilboðið um ansing hjá ítøkiliga barninum sera viðbreki fyri, at hetta starvsfólkið barst frá at møta til arbeiðis, hevði frí ella segði upp.

Eg fari at geva F kommunu eina áttalu fyri, at dagstovnurin hevði skipað seg soleiðis, at neyðugt var at sýta barninum, sum ber brek, ansing nevndu dagarnar.

F kommuna hevur upplýst fyri mær, at dagstovnurin nú er í ferð við at umskipa arbeiðið, soleiðis at øll starvsfólk á stovuni hjá ítøkiliga barninum, umframt leiðslan, fáa førleikar til og kunnu taka ábyrgd av ansingini av barninum.

Burtursæð frá omanfyristandandi áttalu og viðmerkingum, geri eg tí ikki meira við málið.

Hanna Vang
Løgtingsins umboðsmaður